

Sămănătorul

Revistă Literară Săptămînală

Supt îngrijirea d-lor :

D. ANGHEL, ST. D. IOSIF, M. SADOVEANU, C. SANDU-ALDEA, ION SCURTU

PENTRU PARTEA LITERARĂ.

G. M. MURGOCI

PENTRU PARTEA ȘTIINȚIFICĂ.

Sumarul :

ZAMFIR C. ARBURE. — Mișcarea liberatoare din Basarabia
(cîteva lămuriri generale).

D ANGHEL. — Darul Valurilor (poezie)

N. N. BELDICEANU. — Mătușa Anița (sfîrșit).

L. MĂRICAȘ. — Bogdana (poesie).

I. BORCIA. — Cîntec de vînătoare.

T. FILIPESCU. — Caravlahii din Bosnia.

C. TEODORESCU. — Deplingerea soției lui Asan Aga (după
Goethe).

SC. și GH. M. M. — Cronică.

ALEX. G. DOINARU. — Cronică veselă: Un nou nuvelist. Va-
șanta. Fără ajutorul lui Catul. Pro Domo.

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :

B-dul ACADEMIEI No. 3. — Str. EDGAR QUINET No. 4.

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL :

În țară . . . 20 bani

În străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL :

În țară . . . 10 lei

În străinătate . 12 ,

A APARUT:

CALENDARUL „MINERVEI“

PE ANUL 1907

Este cel mai bogat calendar în materii literare și științifice.

Coprinde o bogată dare de seamă asupra expoziției naționale române și numeroase articole referitoare la frații noștri macedoneni.

Calendarul e splendid ilustrat cu toate vederile din expoziție, cu vederi și tipuri din Macedonia precum și cu toate serbările și vederile societăților corale care au vizitat expoziția.

Afară de acestea e inzeștrăat cu un splendid supliment artistic în trei culori, reprezentând chipul unei frumoase Seliștence precum și cu alte 3 suplimente reprezentând familiile regală, și princiară o frumoasă alegorie: România la anul 1866 și la anul 1906.

PREȚUL UNUI EXEMPLAR LEI 1.25

De vânzare la toate librăriile din țară.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

<p>REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : B-dul Academiei, 3, Strada Edgar Quinet, No. 4. BUCUREȘTI</p>	<p>ABONAMENTUL ANUAL În țară 10 lei În străinătate 12 »</p>
--	---

Mișcarea liberatoare din Basarabia

Cite-va lămuriri generale.

I.

Pașină lumină asupra celor ce se întâmplă în Basarabia nu strică; de aceia tocmai îmi permit a vă trimite aceste cite-va linii.

Mișcarea națională și cetățenească din Basarabia își are originea sa în mișcarea liberatoare generală a Rusiei; ea este copilul legitim al acestei mișcări. De aceia pentru a ne da bine seamă de actuala stare de lucruri de dincolo de Prut, este absolut necesar să avem unele noțiuni precise despre mișcarea liberatoare generală a Rusiei, despre istoria acestei mișcări.

Mișcarea de liberare în Rusia a început încă pe timpul domniei împăratului Alexandru I, când ideile Revoluțiunii mari din Franța au pătruns în Rusia, găsind adepții «Dreptului omului» în cercul restrins al aristocrației din Rusia. Cei dintii pionieri ai mișcării au fost principii ca Trubețcoi, Obolenschi, Muravieff, apoi baroni, conți, generali, precum și elita intelectuală a armatei rusești; în fruntea tuturor a stat un om de fier, colonelul Pestel.

La 1825, folosindu-se de ilegală urcare pe tron a împăratului Nicolae I, în locul căruia trebuia să fie proclamat împărat moștenitorul tronului, Constantin, conjurații, sprijiniți de o parte a garnizoanei din Petersburg, proclamă *Regimul constituțional*. Constituționaliștii au fost învinși, însă, de către camarila curtenilor; împăratul Nicolae tremurând de frică, a innăbușit mișcarea, întemeind domnia sa despotică, prăbușită mai tirziu supt zidurile Sevastopolului. Cuprins în mrejele deznădejdiei, el s'a otrăvit, lăsând fiului său, cu limbă de moarte, ordinul de a libera pe țărani din robie.

Comisiunea întocmită *ad-hoc* pentru această mare reformă socială a fost compusă, la 1857, numai din nobilime și a opinat pentru emanciparea țărănimei din robie, *fără împroprietărire*. Dar împotriva unei ast-fel de reforme s'a ridicat opinia publică a Rusiei, conștientă

că, dacă țărani se vor desrobi fără a fi împroprietăriți, o revoluțiune agrară va zgudui imperiul.

În contra dezrobirii țărânilor prin împroprietărire s'a pronunțat și nobilimea din Basarabia; la 1867, cînd a venit rîndul țărănilor din Basarabia să fie împroprietăriți, nobilimea moldovenească a trimis la Petersburg doi din fruntașii săi, pe principele Cantacuzino și pe principele C. Muruzi, spre a înmîna împăratului Alexandru al II-lea petițiua nobilimei, care declară că: de oarece țărani basarabeni nici o dată n'au fost robi moșierilor, boierii să fie, deci, scutiți de datoria de a le da pămînt pentru împroprietărire. Petițiua nobilimei n'a avut nici un rezultat, căci împăratul luase de mai înainte dispozițiunea ca țărânilor de pe la marginile imperiului și mai cu seamă acolo unde formează o unitate etnică cu populațiunea vecină, care face parte dintr'un alt Stat, să fie împroprietărită dupe norma maximală prevăzută în lege. Ast-fel s'a întîmplat că, pe cînd în Rusia centrală o familie de țărani a căpătat cîte o falce și jumătate, în Basarabia s'a dat pe cap de familie de la 7 până la 16 fălci de pămînt.

Domnia lui Alexandru al II-lea promitea la început să fie o eră de libertate și de mari reforme politice; dar în curînd camarila curteană a isbutit să tîrască pe acest domnitor blajin pe povîrnișul unei reacțiuni sîngeroase și crude. Încă la 1863, cînd nenorocita Polonie, innăbușită supt un regim de rusificare, s'a răscolat, armata imperială a înecat această țară martiră în valuri de sînge. În Rusia întregă s'a inaugurat o reacțiune fără cruțare; scriitorii de talent, publiciști și oameni de știință plecară pîlcuiri-pîlcuiri în Siberia; studențimea de la universitățile din Petersburg și Moscova fu biciuită de cazaci și jandarmi. Și, ca răspuns la atîta sînge vărsat, la atîtea fără de legi săvîrșite, — din sînul tinerimei universitare apare la 1866 figura sombră a lui Demetru Cazacozoff, care atentează la viața împăratului, dar glonțul nu nemerește și atentatorul moare pe eșafod.

Acest atentat n'a fost de loc opera unei conspirațiuni, autorul atentatului a fost singurul care a plănuit și realizat fapta — ceia ce s'a dovedit pe deplin la instrucție; dar întîmplarea prin sine arată cu prisosință că în sînul societății se trezește conștiința de sine, care nu mai poate îndura regimul autocratic, răzimat pe o birocrație venală, coruptă și atotputernică.

ZAMFIR C. ARBURE.

DARUL VALURILOR

Azi am găsit pe dună un braț alb de statuie,
 Un braț furat de valuri de cine știe unde...
 — Al cui a fost odată, cine-ar putea să spuie,
 Când a căzut în mare, cine-ar putea răspunde?

E-un braț alb de femeie, fărmaț mai sus de umăr,
 Și marmora'i atîta de clară și curată,
 În cit nu-ți vine-a crede că ani fără de număr
 S'aù scurs de cînd stă astfel în valuri îngropată.

Și mîna, mîna'i fiină, sculptată cu iubire,
 De-ai spune că artistul pe cînd cioplea din daltă
 În marmora rebelă suprema'i amînțire,
 Pe fruntea lui modelu-'și purta mîna cealaltă.

Trecea frumoașa mîna pe fruntea inspirată,
 Trecea desmierdăloare dînd vișele 'ntr'oparte,
 Jar el cioplea cu rîvnă, vișînd că poate-odată
 Atît o să rămîie dintr'înșii după moarte.

Și'ntradevăr că veacuri s'aù scurs și iat'o iară
 Purînd pe brațul tînar o algă ce scînteie,
 O algă 'nmlădiată frumos ca o brățară,
 Asemeni unui ultim capriciu de femeie.

D. ANGHEL.

MĂTUȘA ANIȚA

(Sfirșitul)

IV.

Iarna trecu în așteptarea morții; dar moartea nu veni, și pe la începutul lui Prier, bătrîna începu a se înfiripa, însă rămase mută și c'o ușoară tremurare a capului ș'a minilor. O foame grozavă îi chinua acum trupul slab, și cînd cucoana Zamfira îi aducea strachina c'o leacă de lapte pe fund, sfredelind-o cu ochii ei mărunți și plini de răutate, mătușa Anița, arăta c'o mîna tremurătoare la gura arsă

de boală și prindea a geme: «aaa.... aaa...» tremurîndu-și capul. Iar cucoana Zamfira striga:

«Ce, nu-ți ajunge, ha? Sac fără fund! Toată ziua ai tot crapa, ucigă-te toaca de holeră!»

Și eșea trîntind ușa.

La amează și sara, încăperea scundă se umplea de mirodeniile calde ale mîncărilor, și bătrîna zărea, ca printr'o sită deasă, aburul bucatelor înălțîndu-se în lumină; auzea, ca dintr'o odaie îndepărtată, glasure, rîsete, zgomote de farfurii. Și atunci începea a geme iarăși arătîndu-și gura, cu ochii ațintiți asupra farfuriei din mijlocul mesei. Și cucoana Zamfira răcnea cu răutate:

«Ei, mai așteaptă că nu te-o lua dracu!»

Iar Ionică prindea a rîde, c'o poftă nespusă, de gemetele bătrînei. Apoi, arătînd mîncarea, striga tare ca să-l audă:

«Da poftim la masă, mătușă Aniță, că se răcesc bucatele... Poftim, mă rog matala, la masă...»

Numai lui Ghițîșor îi era milă de ea, și cînd nu era nimeni în casă, fura pine din dulăpaș și i-o dădea repede, c'o frică nespusă în ochișorii albaștri. Și mătușă Anița rupea cu gura bucăți mari și înghițea cu lăcomie, cîtînd cu spaimă spre ușa.

Cucoana Costache, cînd venea acuma cu chef, striga de la ușa, cum pînîndu-se:

«Tot n'a murit talpa iadului, Zamfiro?»

Și apropiîndu-se, apoi, de cuptor, răcnea:

«Hei, tot n'ai murit, mătușo, ha?»

Dar chinurile cele mai grozave le îndura de la Ionică. Dînsul o chinuia c'un zîmbet de fericire nemărginită. Acum născocise altceva: Cînd mîncă bătrîna mai bine, se apropia tupilîndu-se pe lingă cuptor, abia țînîndu-și risul, și deodată sărea pe pat, ca zvirlit de un arc nevăzut, îi lua repede, ca fulgerul, strachina cu lapte de dinainte, și așezînd-o departe, pe colțul cuptorului, ca să n'o poată ajunge, chema pisica cu ochii licărînd ca argintul viu.

Mătușă Anița deschidea, mai întîi, ochii mari de spaimă, tremurîndu-și capul. Apoi țintea asupra lui Ionică priviri umede, umilite, rugătoare, priviri de cine flămînd și bătut, și arătîndu-și gura, prindea a geme, pe cînd pisica linchea lacomă laptele cu limba ei fină și trandafirie, și Ionică rîdea cu lacrimi și se strimba tremurîndu-și capul și mîinile; iar cucoana Zamfira se făcea că nu vede și își ascundea risul, făcîndu-se că așază ceva prin casă.

Astea aŭ fost pînă cînd s'a disprimăvărat de-al binile și-a mutat-o

afară pe prispă, în dosul casei. Acolo era mai liniștită, scăpase de Ionică, scăpase de întrebarea veșnică a lui cuconul Costache: «Tot n'ai murit, mătușă Aniță?», care îi trecea ca un cuțit prin inimă; iar ochii sfredelitori și răi ai cucoanei Zamfira nu-i mai vedea acum decît la vremea mîncărei. Sta toată ziua culcată la soare, în culcușul de fin, în mirezmele puternice ale primăverii și în mireazma slabă a finului, ce-i plutea împrejur ca un suflet al ierbeii moarte.

Lamina strălucită a învierii umplea văzduhul albastru săgetat de rîndunele și livezile cu zarzari încărcăți de floare, — cu un nemărginit zimbet de fericire. Și ceva din zimbetul acela pătrundea și în sufletul bătrînei, în întreaga ei ființă slabă și chinuită.

Dimineața se trezea în cotcodăcitul asurzitor al gănilor. O cloșcă se auzea cloncănind în piuitul subțirel al puilor. Pe drumul umed de rouă, o fetiță ori un băițel, c'o vargă în mîină, ducea o vacă la suhat. În noui trandafirii de praf, treceau căruțe c'un cal, în goana mare, spre țarină. Treceau încet, scîrțîind, carele, în pasul legănat al boilor. Apoi se întindea liniște adîncă, în care răsuna fluerele mierdelor în desigurii, și, în prisăcă, cîntecul somnoros al albinilor care rătăceau în lumină, ca niște fărâmițe de aur.

Citeodată venea de undeva un plîns de copil. Uneori o femeie striga c'o îmlădiere de cîntec: BCU Cluj / Central University Library Cluj

«Mărioară hă-ăi!»

Maî departe, venea slăbit răspunsul cu aceiași întorsătură de cîntec: «Aud-a-u-ud!»

Împrejur, sub cerul limpede și străveziu ca o boltă de cristal albastru, se întindeau, la soare, livezile întinerite. În față se înălța dealul Cetățuii, pe care toată ziua se vedea cireada satului ca o pată mare de zăpadă. Și cine știi unde, departe, peste grădini, se zărea un colț de țarină, pierdut, șters, într'o ușoară ceață albăstrie; se vedeau arăturile negre, ca niște șarpî uriași hodinindu-se în lumina caldă, și arătorii și boii, ca niște gînganii albe eșite la soare.

Într'amurg, cireada se lăsa la vale, pe priporul repede, și părea o cascadă înspumată, — și satul se trezea, se umplea de mugete, cum-penele prindeau a țipa, căruțele se întorceau încet din țarină, și Jo-ana intra c'un muget scurt, și se ducea întins la sarcina de bu-ruene de sub nucul uriaș din fundul curței.

Prin ogrăzi se aprindeau focuri vioae. Apoi, tîrziu, în liniștea care se așternea, se auzeau numai gospodarii de alătura sfātuind cu gla-surii scăzute în lumina focului. Nu trecea mult și vecinii se culcau

pe prispă și glasurile amuțeau. Și mătușa Anița adormea în culcușu-î sărac, depănînd în minte icoane și glasuri iubite.

De obicei, pe la miezul nopții, se deștepta și sta așa trează două-trei ceasuri. Cînd era sărbătoare, în nopțile cu lună, flăcăii colindaū satul cîntînd :

«Flunză verde mătrăgună,
Afară-î senin și lună,
Eși puic_oto și-mi dă gură,
Și-mi dă gură cu măsură,
Să-mi fie pe-o săptămînă...»

Luna umplea văzduhul cu pulberea ei argintie, și privighetorile păreau că se iaū la întrecere, în tot satul, vrăjite, îmbătate de lumina aceia de vis, de farmecul Dumnezeesc al nopții aceleia strălucite, făcută parcă anume pentru iubire. În livada de alătura, răsăreau, ca din pămînt, două umbre. Și din adîncurile sufletului bătrînei, se înălța ca dintr'un mormînt, fantoma albă a tinereței.

...Pe zi ce mergea se simțea tot mai înfiripată. Soarele cald al primăverei, care trezise din somnul adînc al ernei viața adormită în întunerecul pămîntului, înălțînd-o biruitoare la lumină, — strecura în întreaga-î ființă ca o hrană întăritoare, înălța, parcă, în mădulările ei bătrîne, seva pămîntului înviat. Și după vr'o lună, bătrîna începu a umbla încetișor pe lîngă prispă, mai îndoită de mijloc ca anul trecut, răzămătată în cîrjă și tremurîndu-și mereu capul și mîinile. Și cînd casa dormea în lumina orbitoare a dupăamiezei, și pe fereastra deschisă izvora horăitul regulat al cuconului Costache și al cucoanei Zamfira, — bătrîna se strecura cu frică în cămară.

Lumina fierbea deasupra livezilor. Găinele stăteau culcate în umbra gardului, toropite de căldură. Grajdul cu ușa de la pod deschisă, neagră, părea că doarme adînc, cu gura căscată.

Și după un răstimp, pe ușa cămării, se ivea încetinel capul bătrînei, se întorcea la dreapta, la stînga, cu ochii rotunzi de spaimă, ca niște ochi de pasăre. Apoi mătușa Anița ieșea tiptil c'o grămăgioară de prune în poală, se furișea binișor pe lîngă prispă și le ascundea repede supt perină, și după aceasta, culcîndu-se, începea a mîncă iute, lacom, aruncînd în toate părțile priviri speriate. Iar cînd auzea ceva, închidea degrabă ochii și rămînea așa nemișcată, pînă cînd nu mai auzea nimic; atunci crăpa mai întîiu oleacă ochii, cu frică, și după ce pîndea un răstimp printre gene, îi deschidea de tot și prîndea din nou a mîncă.

V.

Mătuşa Aniţa sta pe prispă, în capul oaselor, răzămată de perete, neclintită, ca o stană de piatră.

Sara cobora ca o înfumurare uşoară, aducînd parcă liniştea necunoscutului. Şi-împrejur plutea mireazma pătrunzătoare a busuiocului din livadă, şi mai slab, ca o părere, un miros de fum, amestecat cu mirosul gunoiului de lingă grajd.

Găinile se culcaseră în nucul din fundul curţii şi bătrîna le vedea, în lumina scăzută, ca pe nişte pete colorate.

Şi iată că deodată năvăliră, prin fereastra deschisă a odăii celei mari, glasuri şi risete vesele.

Mătuşa Aniţa se gîndi :

«Aū musafirī» şi-şi aţinti urechea :

«Ei, şi cum vă mai proslăviţi, mă rog?» întrebă voios domnul primar. Apoi cuvîntă cu glas mare :

«Ei, da mătuşa Aniţa ce mai face? Tot n'a crăpat? Măi, bată-vă sănătatea să vă bată, că bună negustorie aţi mai făcut... Măi, asta are să trăească cît zidul Goliei, are să vă îngroape ea pe voi...»

Şi domnul primar începu a ride cu poftă mare :

«He, he, he, bată-vă sănătatea să vă bată, aţi nimerit-o curat ca Irimia cu oiştia 'n gard...»

Iar cucoana Zamfira, rosti cu glasul plin de duioşie :

«Las', saraca, să trăească, că la mine, nu că mă laud, da ca în sinul lui Avram o duce... În toată dimineaţa, cafeluţă bună cu lapte; mîncare în totdeauna din ce mîncăm şi noi; cafeluţă neagră cu romuşor, regulat... Ca pe mama mea o îngrijăsc, cucoană Olgă dragă...»

Bătrîna începu a plînge încetişor.

Ionică veni tiptil şi, deodată, sări înaintea ei, strigînd ca de obicei :

«Ştirba-baba-cloanţa, cloanţa-coteroanţa...»

Apoi :

«Bauuu! Ce te uiţi aşa la mine, holero?»

Şi iar :

«Ştirba-baba-cloanţa, cloanţa-coteroanţa...»

Şi după ce se sătură de strigat, plecă.

În casă vorbeau acum mai încet. Şi mătuşa Aniţa plîngea încetinel, şi două şuviţi de lacrimi îi curgeau lucind pe obrajii sbîrciţi.

De departe veni un muget prelung, ca un glas trist de corn, şi liniştea înserării se aşternu mai adîncă.

Şi deodată bătrîna simţi ca un junghiū ascuţit prin inimă, şi deschizînd ochii mari, plini de spaimă, rămase aşa, incremenită de su-

flarea de gheață a morții. Apoi, după cîteva clipe, fața i se alină într'un zîmbet de vis, ca o lumină din altă lume.

Deasupra capului ei, în cuibul de sub streșină, se auzea ciripitul ușurel, dulce, al rînduneelelor. Și bătrîna, cum sta așa neclintită, cătînd în sus, părea că ascultă cîsla tainică a rîndunelilor.

N. N. BELDICEANU.

B O G D A N A

*Scăpați neatinși de ferul stăpînirii
Stați cîți-va brazî de strajă în cetate;
Iar lîngă cetinele 'ntunecate
Se 'nmalța turnul alb al mînăstirii.*

*Pe zidurile vechi și dărîmate
Plutește astăzi duhul pustiirii...
Perit-a parcă frumusețea firii
De pe ponoarele dărăpanate.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj
*Acum, cînd vin cîntări tînguiloare,
Și sună lin arama plîngătoare,
Tu, suflete, începi să te cutremuri,*

*Căci supt țărîna astor locuri sfinte,
Ați dobîndit repaus de morminte
Ai noștri cîitori străluciți, din vremuri...*

L. MĂRICAȘ.

Cîntec de vânătoare

(După E. MÖRIKE)

*Gingașă-î, pe culme, pe livadă,
Urma păsăruiceî în zăpadă;
Dar măi gingaș mîna mîndreî serie,
Carte-mî serie 'n țeri străine mie.*

*În văzduh un cultur se arată,
Nu-l ajunge pușcă nici săgeată;
Dar de mîi de ori măi îute zboară
Dorul dragosteî din țară 'n țară.*

I. BORCIA.

CARAVLAHII DIN BOSNIA

Cam în același timp au apărut două lucrări asupra *Romînilor din Bosnia și Herțegovina*, publicate de doi Romîni, funcționari în Saraievo:

1. Coloniile romine din Bosnia de *Teodor Filipescu* (312 pg. cu 20 ilustrații și o hartă, ed. Academiei romine, 1906).

2. Romini din Bosnia și Herțegovina în trecut și prezent, de *Isidor Ieșan* (90 pp., ed. Blaj, 1906).

În părțile Peninsulei balcanice la Sud de riul Sava se întilnesc două feluri de populație rominească: una vorbește dialectul macedo-romin și sint numiți de slavî Cuțovlahi, Țințari, Așani, Calaiții, etc.; o altă parte vorbesc însă dialectul daco-romin și sint cunoscuți supt numele de Caravlahi în Bosnia, sau Coritari în Slavonia. Despre aceste două spițe de Romini se ocupă din punct de vedere etnografic, istoric și geografic cele două lucrări susnumite. În 1899 am avut ocaziunea să fac cu prof. Penk o excursie geografică în Bosnia și Herțegovina; atunci am cunoscut (în casa Doamnei Ing. Soyka, Romincă din Craiova) pe d-nii Filipescu și Ieșan, iar de la ei am aflat de existența acestor Romini, și în special de Caravlahii așa departe răslețiți de patria mumă. Atunci această știre a fost pentru mine o veste neașteptată și îmbucurătoare; așa va fi pentru mulți acum începăturile acestea de studii etnografice.

Prin orașele Bosniei ca lăutari, negustori ori meseriași, prin sate ca fierari, lăutari ori agricultori, prin văi și păduri ca lingurari și rudari, peste tot întilnim neamul rominesc, neștiut de noi de aici, uitat de multă lume chiar de acolo. De unde vin acești Romini? care le sint obiceiurile și credința? cum au trăit? cum s'au răspindit? și ciți sint? iată întrebările la care răspund cele două prețioase lucrări. D-l Filipescu arată că peste populația romină slavizată (descendenții ilirilor romanizați) s'a suprapus în diferite timpuri viituri noi de Romini. Calaiții au venit dinspre Pind în diferite timpuri, începînd cu secolul XV, poate și mai nainte; Caravlahii au venit dinspre Banat și Muntenia prin secolul XVII și urm. Prin anumite documente și inscripții, prin daruri pe la biserici și mănăstiri, prin anumite nume de familii, etc., se constată o oare-care legătură a acestor Romini cu cei din țările rominești în toate timpurile după aceea. Calaiții (macedoneni) sint elementul romin cel mai important din punct de vedere cultural și economic. Caravlahii sint aurari și rudari, în mare parte țigani, plecați din Banat și Țara rominească și răspindii peste tot în Bosnia, etc., ducînd și acum o viață mizerabilă.

Lucrarea d-lui Filipescu conține, pe lîngă o mulțime de date asupra

celor două spițe de Romîni, și o mulțime de citate din istoricii și geografii slavî, ca: Patsch, Jiricek, Cvijic, etc., ale căror lucrări sînt necunoscute la noi, sau n'aũ fost pînă acum la îndemîna oricui. D-l Ieșan încearcă a da și oare-care cifre demografice, cari nu aũ temei nefiind bazate pe statistici. După d-sa ar fi în total în Bosnia și Herțegovina ca la 300.000 Romîni. Valoarea necontestată a acestor două lucrări stă însă în partea informativă relativ la viața și obiceiurile Caravlahilor. Cum credem că aceste chestiuni interesează pe orice romîn, dăm aci mai jos un capitol din monografia d-lui Filipescu, unde se discută origina Caravlahilor.

E de laudă rîvna și străduința acestor doi entusiaști diletanți în știință de a face cît mai multă lumină în chestiunea romînimei dintr'un colț așa de necunoscut. De alt-fel entuziasmul, și bucuria lor, cînd aũ scris aceste contribuțiuni la istoria și geografia Romînilor, sînt lesne de înțeles: vă-zîndu-se trimesi «în interes de serviciu» dintr'un cap al țarei în cellalt, ei s'aũ găsit totuși în țară romînească. Aflarea asta le-a dat îndemn la lucru, în urma căreia aũ dreapta satisfacție pe ccre nu o dă decît dragostea de neam și de știință!

G. M. M.

După cele spuse de noi ni s'ar putea zice că însușirile etnice le poate primi o populațiune dacă locuște mult timp în centre nouă, și mai cu seamă dacă e în număr relativ mic în acele centre. Caravlahii pot fi așa dară Țigani din Țara-Romînească, unde aũ învățat nu numai limba romînească ci și cele-lalte obiceiuri romînești, la sărbători, ca și la naștere, nuntă și moarte, căci pielea lor neagră îi trădează că sînt Țigani, după cum spun și citi-va scriitorii pe cari i-am citat mai sus.

E drept că însușirile etnografice se pot primi; dar că Țigani ar primi acele forme creștine ale obiceiurilor naționale romînești, nu putem admite, căci Țigani drept credincioși romîni avem și în Banat și cele-lalte părți ale monarhiei austro-ungare, dar la ei nu găsim acele forme, pe cari le-am amintit mai sus. Din contra, în monarhia Austro-Ungară avem Țigani și de legea catolică și protestantă, după centrele unde locuiesc, ceia-ce arată că acest popor pribeag primește religiunea ca mijloc pentru scop.

Dacă Caravlahii cari aũ venit din Țara-Romînească ar fi fost după origine Țigani, atunci ei ar fi primit de bună samă legea mahomedană, căci atunci s'ar fi bucurat de o stare mai plăcută. Ei n'ar fi trebuit să se așeze atunci în păduri, prin regiuni muntoase și să curățească pămîntul de rădăcini, ca să poată face o colibă, și să mai are și pămînt, ci ar fi putut să se așeze pe lingă tîrguri, de unde ar fi

putut ușor trăi din milă și din furtișag. Pentru ce au ales Caravlahiî tocmai meseria aceasta grea, să lucreze în pădure obiecte de lemn, cînd puteau trăi și cu alăuta?

La această întrebare putem răspunde, că emigranții din Țara-Romînească au fost de sigur (în majoritate) Romîni, de legea orientală ortodoxă, căci altmîntrelea Caravlahiî, adică descendenții acestor emigranți, ar fi de legea mahomedană și s'ar fi contopit de mult cu Țiganii turcești. Trebuie să amintim că între *aurarii*, cari spălau aur din nisipurile și pietrișurile rîurilor din Oltenia, erau Țiganî și Romîni.

Coloarea pielii nu e unicul semn prin care s'ar putea deduce originea unei populațiuni. Poporul țărănesc slav din Kupreș (în Bosnia) și împrejurime are o față roșie ca arama și nimănuî nu i-a trecut prin gînd să susțină că acești țărani ar fi înrudiți cu autohtonii din America de Nord. E cunoscut că culoarea pielii la oameni depinde de climă și hrană. De aceea vedem între Caravlahî și indivizi de culoare deschisă, mai cu seamă la muzicanți (lăutari) și la ursari. Aceștia, după închipuirea unor scriitori, nu seamănă cu Caravlahiî, de oare-ce nu sînt negri.

Coloarea brună e în de comun culoarea rasei romane și aceia cari studiază popoarele n'au făcut nici o diferență în ce privește nuanța colorii, cu toate că se află și excepțiuni. Pentru constatarea originii unui popor e necesar să se facă și studii craniologice.

E cunoscut din studii antropologice că Țiganii au craniul mic, lungăreț și puțin înălțat, cu fruntea plecată și lată, și afară de aceasta oasele deasupra ochilor (Jochbeine) sînt foarte îndoite în afară. Dacă examinăm capetele Caravlahilor din Bosnia, atunci ne convingem îndată că la ei nu există acele craniuri caracteristice ale Țiganilor, ci că predominază tipul craniului romînesc, de o mărime mijlocie, cu fruntea verticală, cu orbite mari de ochi și cu fălcile de jos înguste. *Caravlahiî sînt așa dară descendenți ai Romînilor și în parte ai Țiganilor, cari au emigrat din Țara-Romînească, dar au fost nevoiți să se încrucișeze cu Țigăncile romînești din Banat și Ardeal.* Cu alte cuvinte, numai femeile lor erau la început Țigănci, și iată pentru ce:

Emigranții Romîni, (vechiî rudari) ⁽¹⁾, cari s'au așezat în Bosnia, au fost nevoiți să-și cumpere femeile de la Țiganii romînești din Banat sau Ardeal; căci Romîniî nu dau fetele lor după vîntură-țară, sau după oameni pe cari nu-î cunosc. Dacă junele nu locuște în acel sat, nu poate fi nici o vorbă de încuscire. Emigranților romîni nu le-a rămas alta de cît să-și cumpere Țigănci de femei, și așa s'a

(1) Rudar derivă de la cuvîntul slav *ruda*=mineral și înseamnă minier, aurar.

păstrat la Caravlahi pînă astăzi obiceiul de a plăti bani pentru fete. Caravlahi, după cum am amintit mai sus, plătesc pentru fete bani, cînd vrea să se însoare.

În călătoria mea prin satele Caravlahilor din Bosnia am văzut bărbați foarte inteligenți, cu o înfățișare care arată că sînt de neam românesc; am văzut însă femei, mai cu seamă babe, cari mi s'au părut ca Țigăncile din corturi. Bărbații au moștenit trăsăturile părinților de gen masculin, cari erau Romîni, iar femeile au moștenit mai mult trăsăturile mamelor și bunicelor, cari erau Țigănci.

De prezent Caravlahii n'au nevoie să se mai încrucișeze cu Țigănci, de oarece satele Caravlahilor sînt pline de fete de ale lor.

Caravlahii sînt cunoscuți în Bosnia ca un popor blind și onest, ei sînt pretutindenea stimați de populațiunea slavă din Bosnia pentru purtarea lor morală. Așa în cercul D. Tuzla, unde se află cele mai multe sate caravlahe, am auzit de la țărani și oameni cărturari slavi numai laude despre acest popor. Chiar un sîrb, Dr. Milan Maksimovic, acuma concepist și candidat de avocat în Breka, mi-a spus că pot arăta în lucrarea mea, drept dovadă în favorul acestui popor, cum că, pe cînd a fost el judecător la judecătoria cercuală din Dolnja Tuzla, *nu s'a întîmplat în zece ani nici un Caravlah să fi fost pedepsit pentru vre-o crimă și că într'o mie de crime nu e nici un caz în care Caravlahii să fi făcut vre-un rău*, cu toate că acest popor e sărac și e nevoit să meargă să cerșească.

După cum am auzit de la Caravlahii din Maoca, de la sus numitul domn și de la mai mulți sîrbi din Posavina (în Bosnia), Caravlahii au avut și un erou cu numele *Iovo Kalin*, pe care l-am amintit în lucrarea de față. Acest erou s'a distins în răscoala «*posavacka buna*» în anul 1857.

Am amintit chiar, că poporul din Bosnia și scriitorii străini laudă femeile Caravlahilor că sînt oneste. Am mai avea de adăogat, că femeile lor sînt și diligente și bune gospodine. Ele țin casa foarte curată și se disting prin această însușire de femeile slave (țărance) din Bosnia. Această însușire o dovedește și cîntecul poporal pe care l-am auzit de la femeile caravlahe din Maoca:

Ceastă casă afumată,
De cinci ani nemăturată,
Frunză verde de ovăz,
Că mi-e scîrbă cînd o văz.

Există însă în Bosnia și alt soi de Țigani, mahomedani, cu însușiri etnice deosebite de ale Caravlahilor, și pe cari poporul îi împarte în două clase *Țigani albi* și *Țigani negri*. Dacă am confunda pe Caravlahi cu Țigani aceștia, apoi am face un mare păcat, căci *Caravlahii nu știu altă limbă de cît limba romînească*.

T. FILIPESCU.

Deplîngerea soției lui Asan figa

DUPĂ GOETHE

Ce'nmâlbește supt pădurea verde?
Lebede sînt, oare, sau zăpadă?
Dar zăpad'ar și de mult topită,
Lebedele ar sbura ș'aiurea.

Nu-s nici lebede și nici zăpadă,
Ci, ale lui Asan Aga corturi.
Colo sede el, învins de boală,
Mama și cu sora-l îngrijește,
Pe cînd pe soție-a'ndepărtat-o.

Și cum se resimte-acu mai bine,
I-a și scris cuvîntul de pe urmă:
«Nu mă aștepta mai mult de astă-zî
«Nici între ai mei și nici acasă».

Cu privire' asupr' acestor rînduri
Ea rămîne-așa înmărmurită.
Tropote de cai de-oda'tăude,
Vine, crede ea, cernitul Asan.
Hotărîtă, sui'en turn, să moară.
După ea se iaî copiii grapă
Și-î vorbesc cu lacrimi rugătoare:
«Nu sînt caii tatăluî, o, mamă,
«Ci e moșul Pintorovicî, iată-l».

Repede coboar'atunci domnița,
Brațele-î întinde 'ndurerată:
«Vezi, amara-mî suferință, frate,
«Mam'acestor cincî și prigonită».

Făr'o vorbă, fratele desface,
Dirtr'o roș-aprînsă 'nvălitoare,
Cartea despărțirei hotărîte:
Liberă se va întoarce-acasă,
Viața să și-o lege cu-a altuia.

Cînd văzu scrisoarea'ntristătoare,
Pe băieți și-î sărută pe frunte,
Și pe-obraz fețișele-și sărută,
Iar de mugurul deschis din leagăn
Nici că se'ndura să se despartă.

Dar cu sila fratele o zmulge,
Pe fugar în grabă se aruncă
Și cu ea, sfîrșită de durere,
La părintzî ajunge dintr'o goană.

Nu trecură încă șapte zile,
Cît se ține doliul văduviei,
Și domniței mîna i-o pețiră
Care mai de care marii nobili.

Mai vestit e Cadiul din Imoski.
Dar, plîngînd, pe frate ea îl roagă:
«Pentru tot ce-ți e mai sfînt în lume,
«Nu mă da nevastă nimănuia,
«Pe copii înstrăinați știindu-î
«Inima-mî s'o rupe de durere».

El mîna în samă ruga-î caldă,
Gîndul cel din urmă-î s'o mărîte;
Ea, cu ochii umezi, îi mai cere:
Cel puțin, o, frate,-acelui Cadi
Scrie-î cu aceste vorbe-o carte:
«Văduva domniță te salută
«Și o rugămînte-apoi îți face.
«Cînd va fi să vii între ai noștri,
«Ca un dar de preț, un vâl îi adă,
«Pe la foasta-î casă de-o veți trece,
«Să nu-și vadă fiî dragi, orfanii».

Cît ceti din noî scrisoarea prințul,
I-aî și fost de față toți Suaeî
De-aî pornit cu vîlvă spre mireasă,
Darul, ce-l dorise, aducîndu-î.

Cu noroc sosesc și voie bună,
Tot asemeni fac întoarsa cale,
Cînd colo, în dreptul casei Asan,
Copilașii ies în drum, chemînd-o:
«Intre noi, o, mamă, te întoarnă,
«Cu ai tăi ia cîna din'e'sară».
Tristă le ascultă ea chemarea,

*Către prinț în urmă se îndreaptă:
«Pe Suații tăi, te rog, oprește-ți
«Innaintea foastei case-o cliță,
«Cit mai dau copiilor mei daruri».*

*Și ușa alaiul se oprește.
Daruri dă copiilor domnița,
La băeți încălțăminte scumpe
Și bogate straie la fetițe,
Iar micuțului isteț din leagăn
Rochie pe când o și mai mare.*

*Când văzu aceasta Asan Aga,
Spre copii, adinc mîhnit, cuvîntă:
«Innapoi, sărmanii copii, la mine,
«Pe-o atare cale, mama voastră
«Nu mai ia de astăzi mila».*

*Cum aude-aceste spuse doamna,
Galbenă la chip, se perde, cade
Și pe buze-î înghețâ suflarea,
Cînd simți că fug de ea copiii.*

C. TEODORESCU.

CRONICĂ

Învierea politică și culturală a Romînilor din Basarabia este un eveniment din cele mai însemnate pentru viitorul neamului nostru.

Sînt însă prea puține și nu tocmă cuprinzătoare lămuririle ce s'aun dat pînă acum despre mișcarea fraților de peste Prut.

Astfel ne-am îndrumat către unul din fruntașii cei mai venerabili și cei mai încercați ai Basarabenilor, și astăzi începem cu bucurie publicarea unor serii de informații competente din pană vîednică a d-lui Zamfir C. Arbure, cu privire la renașterea înstrăinatei ramure moldovenești de supt stăpînirea muscălească.

D. Zamfir C. Arbure este și astăzi un luptător, pe cit de modest și discret, pe atit de aprig pentru drepturile naționale ale Moldovenilor. În trecut, dînsul a suferit pentru curajul său cumpliti ani de exil în Siberia, și-a pierdut averea moștenită de la strămoșii săi, de neam boieresc străvechii, și totuși nu și-a părăsit frații iubiți. Trăind, ca profesor și publicist, supt cerul ocrotitor al regatului românesc, dînsul a dat o monografie de valoare a Basarabiei, numeroase lucrări statistice asupra Romîniei și este un corespondent harnic al mai multor ziare străine.

Mulțumim d-lui Arbure, din toată inima, pentru bunăvoința de-a ne colabora, și sîntem siguri că recunoștința noastră o vor împărtăși toți cetitorii «Sămănătorului».

I. Știri culturale.

Ciți-va profesori craioveni au hotărît a pune la cale, pentru orașenii între cari muncesc, o serie de nouă conferințe culturale, de la 12 Februarie pînă la 8 Aprilie. Vor vorbi, între alții, dd. Nicolae Iorga, Simeon Mehedinți, N. Romanescu, fostul primar al Craiovei și mai mulți profesori din localitate. Subiectele conferințelor sînt bine alese și tratează mai toate probleme actuale ale vieții romînești.

** Un gînd fericit a strîns laolaltă pe toți studenții universitarii din Cluj: organizarea unui mare concert românesc, cu sprijinul cîtorva din cele mai bune puteri artistice ale Romînilor de dincolo, pentru sporirea fondului care va*

inlesni gimnaziului românesc din Brad ridicarea la gradul de liceu. Concertul va fi la 3 Martie, st. n. Comitetul studenților adresează către Romîni de bine, din orî-ce parte, o chemare frumoasă, rugîndu-î a-și da obolul pentru scopul cultural măreț care-î însuflețește și pe care-l talmăcesc astfel :

«Sîntem tineri și tinerețea noastră se nutrește din ideale. Sîntem energici și voim, iar voința noastră tinde, se luptă să se facă trup.

Arma noastră e cultura, lumina, și cu ea vrem să cucerim *pe ai noștri*; să depărtăm întunerecul din colibă și să înfrîngem pe dușmani.

«Culturii îi trebuie temple, temple de lumină, în care să crească și să pregătească apostoli, cari s'alerge apoi în mijlocul poporului — care le-a dat naștere — pentru a-l lumina și a-l încălzi cu făclia minții.

«Neamul românesc din Transilvania și Ungaria are cîteva temple de lumină, dar acestea sînt prea puține, pentru a putea crește destui luminători, cari să lumineze și să învețe cu *legea noastră*. De aceea avem datorie sfîntă să zidim cit măi multe *școli romînești*, în care dascăl romîn să grăiască cu elev romîn și împreună să păstreze sfintele noastre comori: *limba, datinile și legea romînească*.

«Avem patru licee complete — unul bolnav de cap [cel din Beiuș, maghiarizat pe jumătate] — ș'acum vrem să măi zidim unul, vrem să complectăm gimnaziul din Brad, singurul popas al culturii romînești în războinica țară a Zarandului.

«Venitul concertului nostru va fi dăruit întreg acestui gimnaziu. Drept aceea chemarea noastră se îndreaptă către toți Romîni de bine, către toți acei bărbați cu *suflet de argint*, cari vöesc și se luptă pentru binele nostru și fac *jertfe de aur* pentru cultivarea neamului românesc.»

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acei jertfitori bucueroși, cari vor voi să fie părtași la fapta cea bună, să trimită dania lor pe adresa casierului, d. Remus Furdul, Cluj (Kolozsvár), Ferencz Iozsef út, 59.

II. Cărți.

Într'o broșură voluminoasă, de 99 p. tipar mărunt, d. dr. Augustin Bunea pune la îndemîna istoricilor și publicului cu tragere de inimă pentru faptele adevărate ale trecutului românesc studiile sale polemice, din *Unirea*, împotriva cărții părintelui V. Mangra, vicarul gr. or. din Oradea-Mare, despre Mitropolitul Sava Brancovici. Broșura a eșit în Blaj, 1906, Tipografia Seminarului archidicesan; prețul e o coroană și 50 flieri. Și de astădată, învățatul istoric blăjan dă o lucrare științifică temeinică, sprijinită pe o bogăție mare de dovezi sigure și pe critica ageră și dreaptă a faptelor. E adevărat că tonul polemic e necruțător, chiar violent, dar trebuie să spunem că adversarii neștiințifici și neloiali ai d-lui dr. Bunea au fost aceia cari l-au provocat și cari ar trebui să se plece cu părere de rău supt greutatea acestor sincere mărturisiri durercase pe care neobositul cărturar le face la sfîrșitul operei sale, ca un fel de îndreptățire a polemice sale biciuitoare :

«Nu se află în lume venin atît de puternic, cu care să poți stirpi atita răutate și atita rea-credință, cită își p-rmit oamenii a folosi în contra mea. cînd dinșii vreaū să combată rezultatele istorice la care am ajuns după muncă

greă și după jertfele materiale foarte mari, pentru care n'am primit nici-o răsplată de la oameni, ci batjocură, ocară și hulă, ce nu le-am meritat și nu le-am așteptat, și tocmai pentru aceea, întru amărăciunea sufletului meu, n'am putut să nu zbicuiesc pe cei ce cutează a intra ca niște precupeți murdari în sanctuarul științei».

Vorbe grele, dar prea adevărate, din nenorocire, pentru mulți cărturari ușurei de-ai noștri cari, aici și peste munți, încearcă să turbure adeseori apele limpezi ale științei românești.

* «Societatea «Transilvania» pentru ajutorul studenților și elevilor meseriași Români din Transilvania și părțile ei», publică într'un mare volum de 222 pg. în 4° (București, Imprimeria Statului, 1906), actele ei pe anii 1901—1905. Societatea are astăzi un capital inatacabil de 235.000 lei și a cheltuit pân'acum, cu burse, ajutoare și administrație, suma considerabilă de 372.216 lei, din venitele sale. Volumul este o interesantă culegere de acte și pentru istoricii noștri culturali. Anul acesta, societatea va serba cu cinste împlinirea a patruzeci de ani de la înființarea sa.

* D. Benedict Kanner, doctor în litere de la Universitatea din Paris, a tipărit o lucrare mai întinsă asupra *Junimeii* de la Iași: «La Société littéraire *Junimea* de Jassy et son influence sur le mouvement intellectuel en Roumanie», Paris, Bonvalot-Jouve, éditeur, 1906, pg. 271. Însemnătatea subiectului ne îndeamnă a ne mai ocupa de această operă cu alt prilej.

* D. dr. N. Leon, directorul și inspectorul general al învățămîntului profesional, a tipărit și în broșură, ca extras din «Buletinul Oficial», nr. 263, anul XI, raportul prezintat d-lui ministru al instrucției despre «Organizația citorva școli de menaj străine». Raportul cuprinde observații prețioase asupra unor școli de frunte din Germania, Austria și Elveția și îndrumări de folos pentru învățămîntul nostru profesional care are încă multe lipsuri.

* Societatea muzicală «Armonia» din Cernăuți, cunoscută și la noi de la concertele corurilor românești date cu prilejul Expoziției naționale, ne trimite «raportul său anual pe anul administrativ 1905», Cernăuți, 1907, pg. 56. Anul trecut, harnica societate, cea mai mare de acest fel a fraților bucovineni, a împlinit douăzeci și cinci de ani de activitate spornică. Meritele ei pentru cultivarea muzicii naționale sînt neprețuite. Noi îi dorim aceleași roade bogate pentru viitor. — Sc.

III. Reviste.

Numărul 1. din anul al XLI al «Convorbirilor literare» apare supt noua direcție și cu o nouă atmosferă. În articolul de frunte—«Către cetitori»,—redacția spune clar multe lucruri bune: «Păstrarea și întărirea unității de cultură e deci mai ales acuma, și mai ales la noi, o necesitate de un ordin superior. Căci—cultura, știința, filosofia, literatura și arta, pentru orice om cu minte, presupun mai întîi de toate *poporul* care le face pe toate posibile. Și nu

mai e o taină pentru nimeni, că neamul nostru a ajuns într'o fază, care poate fi decizivă dintr'un moment într'altul... E un adevăr ciștigat, că literatura trebuie să fie liberă de orice amestec cu ale politicei... O singură politică e vrednică de acest nume: aceia care inspiră și se inspiră dela o «atitudine istorică...». Pe lângă articole și lucrări ca ale d-lor: Ion G. Miclescu (Mamă, dramă în 4 acte), I. Bogdan (Hotarnica Birladului din 1495), O. Carp și P. Cerna (poezii), N. Iorga (Orașele oltene și mai ales Craiova pe pragul vremilor nouă, 1760—1830), C. Alimăneșteanu (O îmbunătățire de introdus în agricultura României — prin Mașina Riché și Brătășanu, de fabricat *gaz sărac* din orice combustibil, chiar și din paie —), Al. Tzigara-Samurcaș (Arta în România — *Cula*, «reprezentantul cel mai caracteristic al arhitecturii naționale», care însă se mai întilnește în multe părți din Peninsula Balcanică —), C. Litzica (Studii bizantine), I. Ursu (Vornicul Grozav),—numărul acesta al «Convorbirilor literare» se prezintă cu o întinsă și interesantă cronică literară, științifică, artistică, economică și politică și cu informații dela României de peste hotare.

Această lărgire a orizontului, ce se constată mai la toate revistele actuale este potrivită timpului, este utilă cetitorilor și e necesară revistelor noastre; faptul că înnoirea asta se face și la bătrânele (dar întineritele) *Convorbiri literare* ne arată cit de îndeptățiți am fost când am introdus și noi o parte științifică la «Sămănătorul». — G. M. M.

* În *Neamul Românesc*, nr 76, d. A. C. Cuza publică al treilea articol al d-sale — «Aii noștri» — despre alcătuirea partidelor noastre politice și despre păcatele lor; e un adevărat studiu istorico-politic, întemeiat pe dovezi și argumente neclintite, lămurite cu o vervă plină de sinceritate și de energie. D. N. Iorga face necrologul răposatului Vincențiu Babeș, dînd și o credincioasă iconă a personalității și activității bătrînului fruntaș. Într'un alt articol, d. Iorga osîndește pe de-a 'ntregul proiectul de reformă a Universităților noastre și protestează împotriva înjosirii și exploatării fără păreche ce se pregătește, de către politicieni, învățămîntului superior. — Sc.

* După un lung răstimp—de un an—apăru fascicula II și III (într'una) a *Revistei de filosofie și pedagogie*. Articolul din frunte, *Două morale*, e al d-lui C. Di mitrescu-Iași care într'o formă frumoasă și printr'o argumentație bogată expune *duplicitatea* normelor vieței și manifestarea ei în religie, știință, artă, educație, organizație politică, norme care în teorie ne arată idealul ce conțin, în practică însă conlucreză la menținerea privilegiilor claselor stăpînitoare și la prepararea spiritelor perverse. Apoi găsim o sumă de articole de specialitate datorite d-lor: Țițeica, Nădejde, Longinescu, Kiritzescu, Dulfu, Valaori, Antonescu și d-nei A. Murgoci. Într'un mic, dar sugestiv articol — «Profesorii și politica» — datorit d-lui Nădejde, ni se dă documente care caracterizează modul de afirmare al profesorilor din Germania (Brentano, Lipps etc.) în viața politică. Ar trebui cunoscute de profesorii noștri cari fac politică și în special de aceia cari au fost său tind să devie miniștri. G. M. M.

* *Vatra școlară*, nouă revistă pedagogică, din Sibiiu, redactată de cunoscutul profesor și scriitor didactic d. dr. Petru Șpan, cuprinde în nr. 1. articole interesante de d. d. Șpan (*Vatra părintească în educațiune*), V. Șcan (*Metodica limbii maghiare în școlile populare românești*), N. Vătășan (*O lecție practică*) și dr. I. Lupaș (*despre îmbunătățirea salarelor [lefurilor] învățătoarești*).

* În nr. 3. al revistei populare *Țara noastră*, din Sibiiu, d. dr. M. Cristea sfătuiește pe țărani să-și deprindă copiii cu învățătura meseriilor. În nr. 4, d. O. Goga arată, într'o expunere populară și literară, primejdia negustoriilor evrei pentru satele românești.

IV. Ziare.

Pe lângă cele două ziare, *Basarabia* (radical) și *Moldovanul* (oportunist), Româniilor de pe peste Prut vor avea în curînd un nou organ, «cultural și independent», *Viața Basarabiei*, care va apare în luna Martie, supt direcția d-lor Ion Petrillo și Alexis Nour. Noul ziar, pe care-l salutăm cu frăție, va ieși în două ediții: una populară, cu litere chirilice (rusești) și alta universală, cu litere latine, pentru cărturari. Astfel vor putea fi informați despre viața Romînilor basarabeni, direct și pe deplin, toți cetitorii romîni.

* *Rumänischer Lloyd*, n-r. din 2 Febr., publică în foileton traducerea spiritualei fabule a d-lui G. Ranetti despre «boiu și societatea pentru protecția animalelor».

* Ziarul *Lupta* vestește retragerăa din redacție a d-lui Augustin Paul, care a fost numit secretar al consulatului român din Budapesta. D. dr. Al. Vajda, energicul deputat și luptătorul bine cunoscut, îngrijește acum de ziar. Fiecare număr cuprinde articole și informații despre viața politică romînească din statul vecin și discursurile complete ale deputaților, publicate după notele stenografice și cît se poate de curînd. Indemnăm publicul nostru cu dare de mină a nu se lipsi de lectura acestui organ care este cel mai mare și cel mai însemnat în presa de dincolo. Abonamentul e 40 de lei pe anul întreg; adresa redacției și administrației: Budapesta, VII, István-út, nr. 11.—Cu acest prilej, ținem să atragem, încă odată, luarea aminte a confracțiilor noștri asupra informațiilor literare puțin serioase ce se furișează uneori în coloanele *Luptei* și care nu folosesc obștei, ci numai strică. Astfel, de curînd, un cronicar anonim, în loc să dea vești positive despre mișcarea literară de aici și de dincolo, găsia că la «Lucafărul» și la revista noastră s'ar fi făcut «o nouă schimbare», pentru-că... nu mai apar cu «redacțioii», ci «supt îngrijirea» celor ce le conduc. Firește, vina cea mare este că nu s'a dat, în fruntea bietelor reviste urmărite de priceputul anonim, și un grav articol de «îndrumare», care să dumerească pe cronicarii naivi asupra tainei celei nepătrunse care acoperă deosibirea între a «redacța» și a «îngrijii» o revistă. Dar, cu toată vina, ni se pare mai «îngrijitor» că se pot «redacța» astfel de notițe — și pentru tipar!

C U G E T Ă R I.

Tu nu fii drac, și nu-ți va fi iad viața.

Banul e numai un ochiul al dracului. Cellalt e femeia.

Ce bucuos ar striga «bis» și debutantul către publicul ce vine să-l asculte.
SEVER D.

CRONICA VESELA

Un nou novelist

Și o sărutare se auzi că-
zind (?) ca o lovitură de sigil(!)
Era semnul ertării.
(Nuvele, 1907, Eugen Lovinescu).

De-abea începe anul ăsta,
Și domnul Lovinescu, harnic,
Ne-a dat cadoș vre-o trei nuvele.
Ce bun la inimă-î! Ce darnic!..

E drept că domnul Lovinescu ;
Și-a câștigat de mult renume,
Dar vai! mă înspăimînt, mi-î frică
Că va mai scoate trei volume.

Să-mi spuie însă novelistul,
Să-mi spuie criticul subtil; Cluj
Cum naiba *cade* sărutarea
Și are sunet de *sigil*?

Variantă

Odată i-am cerut iubitei
Intr'o frumoasă zi d'April
Să-mi dea o sărutare caldă.
—Ea m'a lovit cu un sigil.

Mergeam pe drum, în zi de vară,
Cînd snopi de raze fug din soare,
Și din senin căzu de-odată
Pe capul meu o sărutare.

Am amețit de lovitură
Și-am plîns mai rău ca un copil...
—De-atuncea port un semn pe frunte:
O lovitură de sigil.

Fără ajutorul lui Catul

Un «spirit» bun ca să găsească
S'a dus la Cătul, domnul Frollo,
Frumos ca rechiul zeu Apollo
Din Delos, insulă grecească.

Poetul Frollo-î om cu carte, —
Dar, slavă Domnului, și Smara
Umplu cu spirit toată țara;
Deci Frollo prea s'ă dus departe.

A străbătut decî zeci de reacurî,
A ros bibliotecî complete,
Ca 'n ritmurile lui perfecte
Să 'nehege trei săi patru fleacurî.

Ce sū mai zic de-acum încolo?
Un spirit poate să găsească
Oricine 'n Țara Romînească,
Făcînd excepție cu Frollo...

PRO DOMO

A propoș de articolul d-lui Petrescu-Comnen (?!) publicat în ziarul «La Roumanie».

*Pe-un munte ș'a suit Petrescu,
Acolo unde arbôri nu-s,
Și c'un condeï de gîscă 'n mină
Și-a scris articolul de sus.*

*Dar nu l-a scris cum se cuvine,
Căci i-a fugit, se vede, Muza,
Și n'a citit o epigramă¹⁾
De profesorul A. C. Cuza.*

*Dar știți voi cine este domnul?
— Strămoșii lui, Comneni au fost
Ce-au stăpînit pe vremi Bizanțul
Cu 'nțelepciune și cu rost.*

*Ci strănepotul din Comnenă,
Cu fața rumenă ca roza,
Lăsînd de-o parte protocolul
Și-a împărțit la lume proza.*

*De sînt răutăcios, să-mî puneți
La mîni și la picioare lanțul;
Dar trebuie să spun că domnul
Nî-a cam făcut de rîs Bizanțul!*

AL. G. DOINARU.

¹⁾ Te-ai ridicat atît de sus,
Iubitul meu amic,
În cit să nu te mirî că-mî pari
De jos atît de mic.

POȘTA REDACȚIEI

N. Dav. Bucata dv. *O durere*, n'o mai avem din ziua în care am primit-o. Coșul știe de rostul ei.

C. Val. Ne scrieți despre poezia d-v: «nu m'am ostenit s'o concep». Și ne-ați trimes bucata «neconcepută!...

Al. I. Aveți unele calități bunișoare. Mai încercați.

B. și N. Extraordinar! Extraordinar!...

V. I. Împosibil.

Mi. Vifor. Chiar «așa e Tudorița», cum spuneți dv?

C. Ur. «Picurînd țesături line». Ce înseamnă asta, d-le?

N. V. Citiți răspunsul dat lui «E și N».

Al. Chir. Cu oameni curagioși ca d-ta cuprindem pămîntul. Cu gramatica d-tale însă... îl perdem.

Cărți apărute în editura Institutului de arte grafice „Minerva“
Bulevardul Academiei, 3. — Edgar Quinet, 4.

AUTORII CLASICI

	<u>L. B.</u>		<u>L. B.</u>
ALEXSANDRI V. — Poesii	1.50	EMINESCU M. — Poesii postume	1.50
— Teatru, vol. I	1.50	— Scrieri politice și literare	2.—
— Teatru, » II	1.50	— Literatură populară	1.50
— Teatru, » III	1.50	FILIMON N. — Ciocoiți vechi și noi	1.50
— Proză	1.50	ISPIRESCU P. — Legendele sau basmele Românilor	1.50
ALEXSANDRESCU GR. — Versuri și proză	1.25	NEGRUZZI C. — Proză	1.50
BĂLCESCU N. — Istoria Românilor supt Mihai-Viteazul	1.50	ODOBESCU AL. — Vol. I. Opere complete	1.50
BOLINTINEANU D. — Poesii	1.50	PANN ANTON. — Opere complete	1.50
CREANGĂ I. — Opere complete.	1.50		
EMINESCU M. — Geniu pustiu	2.—		

NB. — Toate aceste scrieri — exceptând „Poesii Postume“ și „Geniu Pustiu“, de Eminescu, — se găsesc în ediții de lux . . . à Lei 3.— vol.

AUTORII CONTIMPORANI

	<u>L. B.</u>		<u>L. B.</u>
ALDEA-SANDU C. — În urma plugului	1.50	HODOȘ CONSTANȚA. — Frumos.	1.50
— Drum și popas	1.25	IORGA N. — Cuvinte adevărate.	2.50
BÎRSAN Z. — Visuri de noroc	2.—	— Drumuri și orașe din România	2.50
BELDICEANU N. N. — Chipuri de la mahala	1.50	— Sate și mănăstiri din România	2.50
BOUREANU EUG. — Povestiri din copilărie	1.50	— Pe drumuri depărtate	1.50
COȘBUC G. — Valuri alinate, poezii traduse din Carmen Sylva	1.50	— Neamul românesc în Bucovina	2.50
CHENDI IL. — Preludii	2.50	— Neamul românesc în Ardeal și țara ungurească, 2 volume à	2.50
— Foiletoane	2.50	— Gânduri și sfaturi ale unui om ca oricare altul	1.50
— Fragmente	2.50	— Ștefan-cel-Mare și Mihai-Viteazul	—50
CUNȚAN MARIA. — Poesii	1.25	— Istoria Românilor în chipuri și icoane	2.50
DELATISMANA CORN. IOANA. — 100 basme pentru copii	2.50	IOSIF ST. O. — Din zile mari	2.—
EMILGAR-GĂRLEANU. — Bătrîni	1.50	— Credințe	1.50
FLAMMARION C. — Tainele cerului (tr. d. H. G. Lecca)	1.50	LECCA G. H. — Poesii	1.50
GENLIS D-NA (de). — Povestiri morale pentru tinerime	1.50	LIVESCU FLOREA MARIN. — Nu se cuvine!	1.50
GORUN ION. — Taina a șasea	1.50	MANOLACHE-HOLDA I. — Fete	1.50
GRIGOROVITZA EM. — Chipuri și graiuri din Bucovina	2.50		

	L. B.
PUPAHAGI N. și JULES BRUN . . .	
Moșneagule! la munte . . .	1.50
PAUL AUGUSTIN. — Între Someș și Prut . . .	1.50
PETRESCU-PETRA N. — Ilie Marin . . .	1.50
POP VASILE. — Rîs și plîns . . .	1.50
— Domnița Viorică . . .	2.—
POPOVICI C. AUREL. — Vorbe înțelepte . . .	1.50
ROSETTI R. D. (Max). — Între Capșa și Palat . . .	2.—
Rutenisarea Bucovinei . . .	3.50
SADOVEANU M. — Povestiri . . .	1.50
— Crișma lui moș-Precu . . .	2.—
— Dureri înăbușite . . .	2.—

	L. B.
SADOVEANU M. — Șoimii . . .	1.50
— Povestiri din război . . .	2.—
— Floor-Oflită (roman) . . .	2.—
— Amintirile căprarului Gheorghită . . .	2.—
SCROB C. — Rouă și brumă . . .	1.50
SCURTU AUREL. — Călăuza stațiilor Balneare și Climate-riche din România . . .	2.50
SLAVICI I. — Vatra părăsită . . .	2.—
— Din bătrîni . . .	2.50
TEODORU A. GH. — Din viața marinarului . . .	1.50
VOINEȘTIE-BRĂTESCU I. — Nuvele și schițe . . .	1.50

BIBLIOTECA POPULARA „MINERVA”

	L. B.
No. 1—3. Istoria populară a Romînilor . . .	—45
» 4. Cîntarea Romîniei . . .	—15
» 5. Istoria populară a literaturii Romîne . . .	—15
» 6. Revoluția lui Tudor Vladimirescu . . .	—15
» 7. Perderea Basarabiei . . .	—15
» 8. Unirea Principatelor . . .	—15
» 9. Mihail Cogălniceanu . . .	—15
» 10. Vasile Alecsandri . . .	—15
» 11. Stefan-cel-Mare . . .	—15
» 12-13. Istoria lui Mihail Vi-teazul, de N. IORGA . . .	—25

	L. B.
No. 14. Revoluția lui Horia . . .	—15
» 15. Răpirea Bucovinei . . .	—15
» 16. Cum să ne creștem copii . . .	—15
» 17. Păstrarea sănătății . . .	—15
» 18. Ce să citim? . . .	—15
» 19. 10 Mai . . .	—15
» 20-22. Războiul pentru nea-tîrnare . . .	—45
» 23. Viața și faptele Mitropolitului Moldovei Veniamin Costachi . . .	—15
» 24. Aritmetică . . .	—15
» 25. Femeia în revoluția din Rusia de E. Arbore-Ralli . . .	—15

BIBLIOTECA MUSICALĂ ≡ „LIRA ROMÂNĂ”

Conținînd cele mai frumoase române și cîntece
naționale romîne pentru voce și piano

NUMERELE APARUTE :

1. Deșteaptă-te Române. Cîntec patriotic.	11. Cucuruz cu frunza'n sîns. Cîntec popular.
2. Luna doarme. Romantă populară.	12. Fetișo din acel sat... Arie din Transilvania.
3. Aoleu! Arie populară.	13. Popa zice că nu bea. Arie popular.
4. Suspine crude. Romantă populară.	14. Inimioara mea. Arie populară.
5. Cît te-am iubit. Romant. popular.	15. Am un leu și vreau să-l beau. Cîntec popular.
6. Călcărul. Melodie populară.	16. Pasăre galbenă'n cioc. Cînt. pop.
7. Pentru tine Jano. Cîntec popular.	17. Imnul Regel Romîn de Hübisch.
8. Două fete spală lînă. Arie. popul.	18. Cîntecul Gîntei Latine.
9. Ce te legeni codrală? Romantă.	
10. Sfeluța. Romantă.	

Prețul unui Ex. 20 ban.

De vânzare la toate librăriile din țară și la Institut. de arte graf. și edit. „MINERVA”, București, B dul Acad., 3.—Edgar Quinet, 4.